

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған
«КОНСТИТУЦИЯ: ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІЛІГІНІҢ, АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ МЕН
ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫН ІСКЕ АСЫРУ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
29 тамыз 2018 жыл, Астана қ.

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
«КОНСТИТУЦИЯ: ВОПЛОЩЕНИЕ ЦЕННОСТЕЙ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА,
ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА»
посвященная Дню Конституции Республики Казахстан
29 августа 2018 года, г. Астана

MATERIALS
International scientific-practical conference
«THE CONSTITUTION: THE EMBODIMENT OF THE VALUES OF THE RULE
OF LAW, CIVIL SOCIETY, AND THE MODERN STATE»
Devoted to Constitution Day of the Republic of Kazakhstan
August 29, 2018, Astana

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

**Амандықова С.К., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В.,
Мукашева А.А., Сембекова Б.Р., Жуманова М.Х.**

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми практикалық конференция материалдарының жинағы (29 тамыз 2018 жыл). Жалпы редакциясын басқарғандар: И.И. Рогов, А.О. Шәкіров, Е.Б.Сыздықов. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2018. – 394 б.

ISBN 978-9965-31-953-2

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы қоғамды және мемлекетті жаңғыртудың теориялық және құқықтық аспектілері, азаматтық және қылмыстық-процессуалдық заңнаманы реформалау, сондай-ақ халықаралық стандарттарды енгізу, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер-мамандарға және кең қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

В Сборник материалов международной научно-практической конференции «Конституция и модернизация общества и государства», посвященной Дню Конституции Республики Казахстан, включены научные статьи по вопросам теоретико-правовых аспектов модернизации общества и государства, реформирования гражданского и уголовно-процессуального законодательства, а также имплементации норм международного права в действующее право РК. Сборник рассчитан на специалистов-юристов и широкий круг общественности. Все материалы опубликованы в изложении авторов.

The collected materials of international scientific-practical conference: «Constitution-the basis of dynamic and stable development of the society and the state», devoted to the Day of Constitution of Republic Kazakhstan the greetings and reports of leadership of state bodies of Kazakhstan, bodies of the constitutional control, ombudsmen, judges of the constitutional courts and correspondent bodies of the number of foreign countries, eminent home and foreign scientists –lawyers are included. The collected materials are designed for experts –lawyers and broad sections of the public. All the materials are published in the exposition of the authors.

**ISBN 978-9965-31-953-2
ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67.400.1**

©ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, 2018

СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Marco Gregg	A Euro model for the tobin tax: the (tossible) impac to the new tax on the European Financial Market (and on the non eu investors)	9
Онгарбаев Е.А.	Об изменениях и дополнениях в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам религиозной деятельности и религиозных объединений	13
Тхабисимова Л.А.	О некоторых аспектах понимания конституционной ответственности в решениях конституционного суда Российской Федерации	17
Кванина В.В.	Конституционно-правовые основы отраслевых принципов предпринимательского права России и Казахстана	20
Букалерова Л.А. Остроушко А.В.	К вопросу о коррупции в системе образования в России	23

СЕКЦИЯ 1

ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И РАЗВИТИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В ЦЕННОСТЯХ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА

Амандыкова С.К. Есентемирова А.М. Аничкин Е.С.	Некоторые проблемы и перспективы высшего образования в Казахстане	27
Абдрасулов Е.Б.	Конституционное право Российской Федерации и стран Центральной Азии: факторы общности	36
Нурпеисов Е.К.	Судебная власть и ее роль в обеспечении конституционной законности.	40
Капсалямова С.С. Абуов А.А.	Конституция и развитие гражданского общества в Казахстане	43
Амандыкова С.К. Калмаганбетова Д.Б.	Некоторые вопросы повышения правовой культуры государственных служащих Республики Казахстан	47
Кусаинова Л.И. Айтбай Ж. А.	Правовые основы положения политических партий в Республике Казахстан	51
Громова Е.А.	Правовое регулирование защиты прав потребителей финансовых услуг в Казахстан	54
Ибрагимов.Ж.И.	Государственно-частное партнерство в условиях цифровой реальности: сравнительно-правовой анализ законодательства России и Казахстана	60
Кусаинова Л.И. Смагулова А.С.	Конституция құқық үстемдігінің кепілі	63
Сарсенова С.Н.	Вопросы возрождения обычных правовых норм в современной системе гражданского права	68
Гезердава С.И.	Актуальные вопросы институциональных реформ области высшего образования Казахстана	72
	Конституционное измерение характеристик гражданского общества (сравнительно-правовой анализ)	76

Иванова Ж.Б.	Конституционно-правовая охрана объектов культурного наследия как воплощение традиционных духовно-нравственных ценностей народа	82
Спиридонова А.В.	Конституционный принцип свободы предпринимательской деятельности и его ограничение антимонопольным законодательством	84
Калмаганбетова Д.Б.	Правовое регулирование участия политических партий в выборном процессе Республики Казахстан	87
Хайрмуханмедов Н.И.	Егемендік ұғымының теориялық-құқықтық негіздері	90
Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Смағұлов А.А. Османова Д.Б. Абдикаликов К.Б. Әлмұхамбетов Ж.Н.	Дәстүрлі құқықтағы ар-намысты қорғаудың өзіне тән ерекшеліктері	94
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Оценка современной системы высшего образования Республики Казахстан	98
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Казакстан Республикасындағы кәсіптік одақтар қызметінің конституциялық-құқықтық жағдайы	102
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Қоғамдық келісім және саяси тұрақтылық – конституциялық құндылықтың мазмұны және оны қамтамасыз ету құралдары.	105
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Есеп беруші мемлекетті қалыптастырудағы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық санасының ролі ролі	108
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстан Республикасында жоғарғы білім беру барысындағы өзекті мәселелер	114
Алимпиева Т.Г.	Еуропалық жоғары оқу орнынан кейінгі білім және ғылыми зерттеулер кеңістігінің ерекшелігі	116
Капсалямова С.С. Зейдин К.Б.	Конституционные основы общественного согласия и политической стабильности Республики Казахстан	123
Женисов С.К. Мысыр Олжас Сеилханов Ж.Д.	Омбудсмен институтының конституциялық-құқықтық негіздері	125
Мырзатаев Н.Д.	Ата заңымыз тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау, сақтау және пайдаланудағы негізгі қайнар көзі ретінде	129
Weisbekova G.K.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	131
Нурутдинова А.Ж.	Цифрлы технологияларды енгізу процесіндегі жоғары білім беру жүйесін жетілдірудің кейбір мәселелері	134
Kussainov A.A.	The concretization of legal norms in court holding (theory and practice)	136
Наурызбаев Е.А. Глеубердина У.Т. Женисов С.К. Мысыр Олжас Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Роза Өміртай	Проблемы совершенствования правовой охраны окружающей среды на военных и оборонных объектах Республики Казахстан	138
	Bologna process as a basis of transformation of higher education institutions in non-commercial joint stock companies (experience of the baltic states)	141
	Мемлекеттік басқару жүйесіндегі конституцияның маңыздылығы	144
	Конституциялық реформалар аясындағы мемлекеттік билік тармақтарының өкілеттіктері	148
	Договор личного найма в обычном праве	150
	Конституция – елдігіміздің айнасы	153

Бердыбаев Е.М.	Қоғамдағы құқықтық сананың қалыптасу бағыттары.	155
Махов А.Р	К вопросу о совершенствовании конституционной ответственности глав субъектов зарубежных федераций	157
Саулен Нуржан	Местные исполнительные органы власти Казахстана: организация, деятельность и полномочия	164
Бабаян Р.А.	Информационная безопасность как неотъемлемая часть системы национальной безопасности Российской Федерации на современном этапе	168
Мырзатаева Р.Д.	Бастауыш сынып оқушыларының тілдік сауаттылығы: әдістемедегі инновациялар	171
Ораз Рсай	Қазақстандағы әйел құқықтарының құқықтық теориялық аспектілері	174
Рябова Т. В	Правовые позиции органа судебного конституционного контроля Республики Армения	177
Нугыманов Е.	Конституция қоғамдық тұрақтылықты сақтау мен нығайтуының кепілі	179
Сапарбекова Б. Мырзатаев Н.Д. Гастаев Н.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресудің әлімдік тәжірибесі	181
Цой К.Р.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың шетелдік тәжірибесі	187
Цой К.Р.	Анализ законодательства в сфере образования для детей с особыми образовательными потребностями	189
Макоев Т.В.	Конституционные основы многопартийности в современной России	194
Садуақасов А.А	Мемлекеттік билік бөлінісінің принциптері және қр-ның конституциясына бектілуі	197
Зейнелгаби Адиль Омарова Э.Б.	Правовое регулирование вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	199

СЕКЦИЯ 2 КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Өмірзақов П.Қ	Корпоративтік құқықтың дамуының конституциялық негіздері	203
Абдирайымова А. докторант	К вопросу о государственном регулировании продовольственной безопасности в Республике Казахстан	205
Бексултанова Р.Т., Калтаева А.Т. Жаркенова С.Б.	Доступ к правосудию как принцип правового государства	209
Жусипова Б.А., Омарова Э.Б. Нурғалиева Е.Н.	Некоторые актуальные вопросы совершенствования трудового законодательства Республики Казахстан	212
Нурмагамбетов А.М.	Еуразиялық Экономикалық Одақ мүше елдердің жер қатынастары субъектілерінің құқықтық жағдайы	218
Нурмагамбетов А.М.	Правовая защита социально-уязвимых слоев населения	221
Нурмагамбетов А.М.	Некоторые вопросы становления конституционализма в Республике Казахстан	225
Нурмагамбетов А.М.	О некоторых новеллах современного трудового законодательства Республики Казахстан	228
Нурмагамбетов А.М.	О предмете международного трудового права	231
Нурмагамбетов А.А.	Добросовестность, разумность и справедливость	235

докторант Омарова Э.Б., Бердиярова Ж.С. Омарова Э.Б., Жусипова Б.А. Палымбетов Н.Ш. докторант Хасенов М.Х.	как оценочные понятия гражданского права Охрана труда по действующему трудовому законодательству Конституционно правовые основы Жұмыспен қамтудың типтік емес нысандарының заңды мәні Влияние новых технологий на развитие гражданского права: вызовы XXI века	239 242 246
Марат Н.М.	Қазақстан Республикасында концессиялық қатынастардың құқықтық реттелуі	252
Карибаева А.К.	Основные направления определения гражданско-правовой ответственности за коррупционные правонарушения в Республике Казахстан	258
Кожаметова С.Г.	Особенности правового статуса различных видов субъектов предпринимательства	262
Сақтағанова И.С., Аябековам.Н.	Мүмкіндігі шектеулі адамдардың қол жетімді ортадағы құқықтары: тәжірибелері, мәселелер және оны шешу жолдары	266
Абдраимов Е. Палымбетова М.	Апелляциялық сатыдағы соттың өкілеттігі Жерге меншік иелері мен жер пайдаланушылардың құқығын шектеудің құқықтық мәселелері	275 277
Сактаганова А.	Қазақстан Республикасының халықты әлеуметтік қорғау саясаты	280
Тоғжанова Ж.	Ювеналды әділет – кәмелетке толмағандар құқықтарын қорғау кепілі	283
Жүмекен Н.	Қазақстан Республикасындағы инвестициялық саясатты жүзеге асыру және қр заңнамасына сәйкес реттеу	285
Сактаганова А.	Медициналық сақтандыруды дамытудың шетелдік тәжірибесі - азаматтардың мүдделерін қорғаудың нысаны	288
Абдраимов Е. Сактаганова А.	Сот билігінің конституциялық негіздері Қазақстандағы арбитраж (аралық) соттың қалыптасуы және дамуы	291 294
Сақтағанова И.С., Аябекова М.Н. Темиржанова А., Жолимова А., Болатбекова И. Қожахметова Д.С.	Мүгедектердің құқықтарын қорғаудың халықаралық- құқықтық негіздері Правовой механизм защиты прав человека (на примере построения финансовых пирамид)	298 305
Сақтағанова И.С., Жанжігітова Ж.А. Марленқызы А.	Совершенствование правовых механизмов ипотечного кредитования в Республике Казахстан Жаңа заманғы экономикалық қоғамдағы отбасылық бизнесті дамытудың кейбір мәселелері Атқарушылық іс жүргізу құқықтық институтының дамуы және келешегі	308 314 318
Айбасов А. Аманғалиева А.	Сақтандырудың даму тарихы Шет мемлекеттердегі баламалы немесе аналогиялық құқықтық институттар	325 331
Калтаева А.Т.	Конституция-қоғам мен мемлекет дамуының динамикалық және тұрақты негізі	338

СЕКЦИЯ 3
ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УГОЛОВНОЙ ПОЛИТИКЕ

РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Ахпанов А.Н., Келигова Х.Ю.	Ошибки в свидетельских показаниях	341
Ахпанов А.Н., Турсын А.М.	Вопросы обеспечения электронного перевода В современном уголовном процессе	345
Скаков А.Б.	Обеспечение прав испытуемых в условиях пробации	349
Сембекова Б.Р.	Антикриминальная безопасность личности в системе противодействия терроризму и экстремизму	355
Канаев А. С Амиргалиев А.А.	О некоторых вопросах контрразведывательной деятельности в Республике Казахстан	358
Дук Ю.И.	Соблюдение принципов верховенства права в борьбе с региональной преступностью.	362
Кабакова О.В.	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	364
Баймолдина С. М.	Уголовная ответственность за преступления, совершаемые в информационных системах в Республике Казахстан	369
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Халықаралық деңгейде және шетелдерде	372
Ашимова Э. А.	Жасөспірімдерді өзін - өзі өлтіруге дейін жеткізуге итермелейтін себептер	376
Ашимова Э. А., Абулкаирова А. М. Даурембеков Е.К.	Пайдакүнемдік қылмыстарының алдын алу шаралары	382
	Правовые аспекты избрания меры пресечения в виде содержания под стражей в отношении женщин подозреваемых и обвиняемых в акте терроризма	385
Балгынтаев А.О., Енсебаева А.Р. Досанов М.У.	Вопросы социального обеспечения судей	389
	О вопросах совершенствования Казахстанского уголовного законодательства по борьбе с мошенничеством	391
Салпеков А. С.	Правовые гарантии и проблемы обеспечения независимости судей в Республике Казахстан	394
Сеилханов Ж.Д.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	398
Тулепенов Ж. К. Кубенова Ш.А.	Қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір негіздері	400
	Уголовная ответственность за вовлечение совершеннолетних в совершение уголовных правонарушений в Республике Казахстан	404
Бегеев Т. Б.	Особенности проявления экстремизма и терроризма в обществе	407
Аширбекова К. Б. Дуисова А.М.	Систематизация судебного приговора	411
	Права и свободы человека в Казахстане, как система ценностей правового государства	413
Кулбаева М. М.	Понятие и эффективность уголовно-правового воздействия на врачебную ошибку	418

СЕКЦИЯ 4

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Сарсембаев М.А.	Казахстанские и международные суды в решении международно-правовых проблем (на примере проблем международного транспорта и транзита)	422
------------------------	--	-----

Тлепина Ш.В.	Периодизация истории международного права	425
Акпарова Р. Н.	Международные стандарты и законодательство Республики Казахстан о правовом значении актов органов уголовного преследования и судов иностранных государств	431
Алпысбаева Ю. А.	Актуальные проблемы обеспечения свободы передвижения товаров в рамках евразийского экономического союза	441
Алшинбаев И. Ф.	Международно-правовое регулирование биологической безопасности на космических объектах	443
Есенбаева Г. С.	Международно-правовые проблемы режима контроля за ракетными технологиями	446
Жаксыгельдинов Л. Д.	Определение правосубъектности транснациональных корпораций в теории международного права	449
Жунусбекова А. Ж.	Халықаралық құқықтағы халықаралық шарттардың маңыздылығы	452
Искакова Ж. Т.	Еаэс и вто: взаимодействие двух правопорядков	456
Кабакова О.В	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	458
Қаражан Б. С.	Международно-правовое сотрудничество стран центральной азии в условиях региональной интеграции	463
Костяная Ю. С.	Конституционное право человека и гражданина на информацию в Республике Казахстан.	466
Сатова А. С	Энергетическое сотрудничество в рамках еаэс как инструмент глобализации.	468
Сарсембаев М.А.	Проблемы транзита В Казахстанском законодательстве и международном праве	470
Сейдеш Б. Б.	Конституция – мемлекеттің тұрақтылығы мен ұлттық құндылықтарды сақтау кепілі ретінде	475
Сулейманова И. И.	Халықаралық құқық принциптері мен нормаларына сәйкес қылмыстық заңнаманы дамыту жолдары	483
Панов С.К.	Универсальный периодический обзор как уникальный механизм универсальной правозащитной системы	485
Хамидулина М. Б.	Вопросы международно-правовой защиты авторских и смежных прав	487
Шналина А. А.	Техническое регулирование как механизм защиты потребителей. Безопасность игрушек.	491
Sartayev A.K.	“Kazakhstan in the age of independence (some problems of international treaties realization)”	493

СЕКЦИЯ 2

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

КОРПОРАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҢ ДАМУЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

*Өмірзақов П.Қ., з.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы
Еуразия ұлттық университетінің доценті*

Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 1- тармағында конституциялық құқық теориясы үшін түбегейлі мәні бар ережелерді бекітеді: «Қазақстан Республикасында қолданылатын құқық Конституцияның, соған сәйкес заңдардың, өзге де нормативтік құқықтық актілердің,... нормалары болып табылады.»

Конституция – мемлекеттің негізгі заңы және жоғары заң күшіне ие. Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 2- тармағында «Конституцияның ең жоғары заңды күші бар және Республиканың бүкіл аумағында ол тікелей қолданылады» деп жазылған.

С.С. Алексеев позитивтік құқықтың базистікнегізі конституция болып табылатынына назар аударады.

Экономикасы жоғары дамыған елдерде корпоративтік заңнама ғасыр бұрын қалыптаса бастады. Осыған орай, қазіргі кезде корпоративтік заңнаманың тұрақты институттары, корпоративтік ұйымдастыру жүйесі қалыптасты.

Корпоративтік заңнама өзінің табиғаты бойынша және қазіргі заманғы әлемдік шаруашылық үрдістерді нығайтуға байланысты, ірі бірлестіктердің, мемлекеттердің мысалы, ЕО, ТМД деңгейінде үйлестіру, тіпті біріздендіруді көздейді. Батыс мемлекеттерінде корпоративтік заңнама қазіргі заманғы тұжырымдамалардың барлық кезеңінен сәтті өтті. Осыған байланысты отандық азаматтық құқық ғылымында Қазақстан Республикасының корпоративтік заңнамасын дамытудың жаңа жолдарын іздемей, ұлттық заңнамаға өзінің құндылығын дәлелдеген әлемдік институттардың нормаларын Қазақстанның экономикалық жағдайын ескере отырып, енгізу қисынды болып табылады.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасы мен оның құқықтық саясаты жаңаша ілгері дамып келеді. Бұл жағдай корпорациялардың құқықтық жағдайын айқындауға тікелей серпіліс болып отыр.

Қазақстан Республикасында корпоративтік құқық және корпоративтік заңнама терминдері отандық құқық жүйесінде толық қалыптаспаған.

Қазақстан заңнамасында корпорация терминіне нақты заңды анықтама жоқ. Корпорация термині – бұл кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру үшін құрылған шаруашылық субъект, оның экономикалық мақсаты қоғамдық тұтынуды қамтамасыз ету және пайда алу болып табылады [1]. Тар мағынасында, корпорацияларға акционерлік қоғам және оның модификациялары кіреді. Сол себепті, корпорациялық заңнамаға акционерлік қоғамдар туралы және бағалы қағаздар рыногы туралы заңдарының нормалары кіреді.

Корпоративтік құқық ең алдымен жеке құқық нормаларын біріктіреді. Олар корпоративтік заңнаманың негізін құрайды. Сонымен бірге, оған жария құқықтың корпорацияларды мемлекеттік реттеумен байланысты нормалары да кіреді. Заңнамалық реттеу тек акционерлердің мүдделерін ескеріп қана қоймай, сонымен қатар өзге де тұлғалардың (жалдамалы қызметкерлер, серіктестер, мемлекеттік органдар мен жергілікті билік, халықтың мүддесін көздеуі тиіс. Қоғам-бизнес қатынастар жүйесінде корпорациялардың қызметін дамыту жалпыға бірдей байлық пен өндірісті оңтайландыру, қоғам мүдделеріне қызмет етеді.

Сол себепті корпоративтік заңнама жария құқықтың нормаларын біріктіреді. Мысалы, заң акционерлік қоғамдарға жыл сайын аудит жүргізуге, ақпаратты заңда көзделген тәртіппен ашуға міндеттейді. Акционерлік қоғамдар осы нормаларды ұстануға міндетті. Осы нормалар бұзылған жағдайда, заңды жауапкершілік түрлері көзделген.

Ішкі корпоративтік қатынастар көбінесе жеке құқықтық болып келеді, өйткені осының шеңберінде акционерлертен, тәуелсіз, дербес меншік иелері акциялар өзінің мүдделерін жүзеге асырады. Бұл жерде жария-құқықтық қатынастар да орын алады. Мысалы, әрбір акционер – дауыс беруші акцияның иегері акционерлердің жалпы жиналысында дауыс беру құқығына ие. Егер акционер жиналысқа қатыспаған, не қабылданған шешімге қарсы дауыс берген болса, жиналыстың шешіміне бағынады. Сондай-ақ директорлар кеңесінің, өзге де атқарушы органның шешімдерін орындауға міндетті.

Дамыған шет ел құқықтық жүйелерінде корпоративтік құқықтық қатынастарды реттеу толық қамтылмаған. Көптеген заңдар сот шешіміне үлкен бостандық бере отырып, тек қана адалдығы мен парасаттылығы расталған істер мен шешімдерді қорғауды қамтамасыз етеді. Қазақстан Республикасының заңнамалық практикасы қоғамдық қарым-қатынастарды толық реттеуге бағытталған. Сондықтан, корпоративтік заңнаманы одан әрі дамыту тиісті өзгерістер мен толықтыруларсыз мүмкін емес. Дегенмен корпоративтік заңнаманы құқықтық реттеудің неғұрлым оңтайлы шешімі мемлекеттік реттеу мен корпорациялар қызметінің еркіндігі арасындағы тұрақты баланс [2].

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне корпоративтік құқыққа байланысты сұрақтарды, әсіресе бағалы қағаздарға байланысты нормаларды қосқан жөн.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 139 бабы бағалы қағаздар туралы жалпы мәселелерді реттейді. Соған сәйкес, акция - акционерлік қоғам шығаратын және акционерлік қоғамды басқаруға қатысуға, ол бойынша дивиденд және акционерлік қоғам таратылған жағдайда оның мүлкінің бір бөлігін алуға құқықтарды және өзге де құқықтарды куәландыратын бағалы қағаз.

Бұл түсінік дәстүрлі құжаттандырылған бағалы қағаздарға байланысты. Қазіргі кезде Қазақстан Республикасында бағалы қағаздар құжатсыз нысанда шығарылады. Осыны ескере отырып, акциялардың құқықтық қажет етеді. Акция түсінігін мүліктік құқықтарының бөлінбейтін жиынтығы ретінде, бағалы қағаздарды шығару туралы шешімінде бекітілген, оны жүзеге асыру немесе беру қажетті дәлелдемелерді ұсынған акционерге рұқсат етіледі.

Басқару органдарының маңызды мәселелерінің бірі – директорлар кеңесі болып табылады. Алайда, директорлар кеңесі мен атқару органдары мүшелерінің қызметін бағалаудың анық өлшемдерінің болмауы, қоғам қызметіне байланысты алынатын сыйақы мөлшерінің жоқтығына әкеп соғады.

Қазіргі кезде директорлар кеңесі көптеген функцияларды орындауға қабілетті емес. Атап айтқанда, акционерлік қоғамдардың бірігу кезінде акционерлердің мүдделерін қорғай алмауы. Себебі, заңнама осындай жағдайларда директорлар кеңесі мүшелері іс-әрекеттерінің адалдығы мен тиімділігін бағалаудың арнайы шектері қарастырылмаған. Көбінесе, мұндай жағдайлар өзінің мүддесін көздейтін директорлар кеңесі мүшелері қатысқан жағдайда орын алады [3].

Сонымен қатар, бүгінгі күні не жарғы, не қоғамның ішкі құжаттары директорлар кеңесі мүшелерінің және атқару органдарының міндеттерін қамтымайды. Нәтижесінде, тұлғалардың өз міндеттерін орындамағаны және қоғамға зиян келтіруге бағытталған іс-әрекеттері үшін заңда көзделген жауапкершілікке тарту қиынға соғады.

Әрбір қоғамда кеңес мүшелеріне қойылатын талаптар (кәсіби тәжірибесі, құзыреті мен дағдыларына) жазбаша нысанда жасалуы тиіс.

Директорлар кеңесінің әрбір мүшесі, жеке білімі мен іскерлігіне қосымша келесі салаларда арнайы білімі болуы тиіс: корпоративтік қаржы және қаржылық есепке алу, дағдарысқа қарсы басқару, стратегиялық басқару, корпоративтік басқару кеңесінің жұмысын ұйымдастыру), корпоративтік құқық, ұжымдық жұмысты ұйымдастыру.

Директорлар кеңесі қоғамның жылдық есебінде кеңес мүшелерінің білімі мен дағдыларын ашып көрсеткен жөн. Кейіннен, корпоративтік директорлар ретінде кәсіптік оқуға, не біліктілікті көтеруге негіз болады.

Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» заңында акционерлік қоғам директорлар кеңесінің құрамына кіретін тәуелсіз директордың мақсаттары, міндеттері мен функциялары көрсетілмеген. Сонымен қатар, директорлар кеңесінің құрамында рұқсат етілетін тәуелсіз директорлардың саны нақты айқындалмаған.

Директорлар кеңесі құрамына тәуелсіз директордың енгізу мақсаты және оның рөлі мен функциялары туралы заңнамалық нормаларды енгізу дұрыс деп саналады.

Тәуелсіз директор лауазымына қойылатын біліктілік талаптарын анықтау қажет. Олар: кәсібилік, іскерлік және моральдық қасиеттері.

Мұндай мәселе, өз қызметін мемлекет қатысуынсыз жүзеге асыратын акционерлік қоғамдарға байланысты. Өйткені, мемлекеттің қатысуымен өз қызметін жүзеге асыратын акционерлік қоғамдарда тәуелсіз директорлар Үкімет немесе уәкілетті органның нормативтік актісі негізінде енгізіледі.

Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» заңына корпоративтік басқару кодексі туралы нормалар енгізілген. Соған сәйкес, қоғам акционерлерінің жалпы жиналысында бекітілетін, қоғамды басқару процесінде туындайтын қатынастарды, оның ішінде қоғамның акционерлері мен органдары арасындағы, қоғам органдары, қоғам және мүдделі тұлғалар арасындағы қатынастарды реттейтін құжат ретінде танылды. Алайда, басқару кодексінің болуы тек қана жария компанияларға ғана міндетті. Қалған акционерлік қоғамдар басқару кодексін қабылдау жалпы жиналыста шешіледі.

Корпоративтік заңнаманы жетілдіру кезінде, жария мүддемен тығыз байланысты корпоративтік қарым-қатынастардың тікелей қатысушыларының мүдделері көзделген ақпаратты ашу мәселелерін ескерген жөн. Ақпараттың ашықтығы нарықтық экономиканың маңызды мәселелерінің бірі.

Қорыта келе, айтарымыз, Конституцияның еліміздегі құқық салаларының негізі, іргетасы болып танылуы, олардың дамуының, нығаюының аса маңызды факторы.

Әдебиеттер:

1. Могилевский С. «Понятие и порядок образования органов управления акционерного общества» // Хозяйство и право. 2006. №1
2. Карагусов Ф.С. Правовое положение коммерческих организаций по законодательству Республики Казахстан. - Алматы, 2012;
3. Долинская В.В. «Акционерное право: основные положения и тенденции» // Монография. М.: Волтерс Клувер, 2006. – 736 с
4. Карагусов Ф.С. Основы корпоративного права и корпоративное законодательство Республики Казахстан. Изд-е второе доп. - Алматы: Издательство «Бастау», 2011.
5. Суханов Е.А. Сравнительное корпоративное право. – М.: Статут, 2016. 146-бет.
6. Юридические лица в гражданском праве: юридические лица в российском гражданском праве (коммерческие и некоммерческие организации) /отв.ред. В.Н. Литовкин, О.В. Гутников. – М.: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ, 2011. – 1024 с. 100-бет.

К ВОПРОСУ О ГОСУДАРСТВЕННОМ РЕГУЛИРОВАНИИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Абдирайымова Акдана

*докторант 3 курса кафедры гражданского и экологического права юридического
факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева
a.abdiraiymova@gmail.com*